

การใช้ภาษาอินเดียในสยามประเทศ

□ อาจารย์รังษี สุทนต์

ป.ธ.๙, พธ.ม. (พระพุทธศาสนา)

อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทนำ

ได้อ่านข้อเขียนที่เป็นความเห็นของ ไมเคิล ไรท์ เรื่องความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างสยามกับอินเดีย ในวารสารเมืองโบราณ ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๓๑ หน้า ๔๒-๔๗ ข้อความตอนหนึ่งพอสรุปได้ว่า “จารึกภาษาสันสกฤตและภาษาบาลีในดินแดนสยามช่วงระยะ พ.ศ. ๑๒๐๐-๑๕๐๐ จารึกหลายหลักมีกลิ่นอายออกแขกใช้ภาษาและอักษรตรงกับจารึกสมัยพระเจ้ามเหศวรธรรมัน เมืองมหาปฐุม รัฐทมิฬนาฑู จารึกภาษาสันสกฤตและภาษาบาลีในดินแดนสยามโบราณ ไม่น่าจะเป็นของคนพื้นเมือง คนพื้นเมืองที่ไหนจะเขียนภาษาแขกไม่ผิดพลาด ผู้ประพันธ์จารึกทั้งหลาย จะต้องเป็นพราหมณ์หรือพระภิกษุผู้ทรงความรู้ ผู้สร้างจารึกไม่น่าจะเป็นคนพเนจรเข้ามาเอง น่าจะเป็นชาวอินเดียเข้ามาตั้งถิ่นฐาน” จากบทความที่สรุปมานี้ ไมเคิล ไรท์เห็นว่า ชาวอินเดียมีอำนาจครอบครองแผ่นดินสยามในสมัยทวารวดี

หลายท่านรู้จักไมเคิล ไรท์ และหลายท่านยังไม่รู้จัก วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี ได้แสดงประวัติไว้ เขาเกิดเมื่อ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๓ ที่เมืองเซาแธมป์ตัน ประเทศอังกฤษ ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ถือสัญชาติไทย มีชื่อไทยว่า เมฆ มณีวาจา เขาเป็นนักคิด นักเขียน นักวิจารณ์ ทางด้านประวัติศาสตร์และสังคม เชี่ยวชาญด้านต่างประเทศ มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยดีมาก ทั้งการพูด และการเขียน สารคดีของเขามีสำนวนการเขียน ที่น่าสนใจ ทั้งทางประวัติศาสตร์และสังคม เขาเขียนบทความลงในนิตยสารศิลปวัฒนธรรมเกือบทุกฉบับ เขียนลงในวารสารอื่น และหนังสือพิมพ์อีกหลายฉบับ มีการรวบรวมบทความที่เขาเขียนพิมพ์เป็นหนังสือหลายเล่ม มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป ยกย่องให้เขาเป็นผู้มีอุปการคุณต่อวงการไทยคดีศึกษา

จากความเห็นของไมเคิล ไรท์ ผู้เขียนมีมุมมองของตนเองที่ไม่เห็นด้วย ผู้เขียนไม่ใช่นักประวัติศาสตร์ ไม่ค่อยได้ศึกษาประวัติศาสตร์ แต่อยากค้านนักประวัติศาสตร์ชาติตะวันตกในประเด็นที่ว่า “ชนชาติที่ใช้ภาษาอินเดียในดินแดนสยามเป็นชาวอินเดียที่มาครอบครองดินแดนนี้” ด้วยหลักฐานที่ชาวสยาม พูดภาษาพื้นเมืองแต่ใช้ภาษาอินเดียจารึกเล่าเหตุการณ์ในบ้านเมือง ต่อมาภาษาไทยใช้เขียนหนังสือ แต่ก็ยังนิยมประพันธ์ภาษาอินเดียเล่าเหตุการณ์ในบ้านเมือง

ดินแดนสยามยุคก่อนประวัติศาสตร์

ดินแดนสยามยุคก่อนประวัติศาสตร์ ที่กำหนดกันล่าสุด ก็มีบ้านเชียง ประมาณ ๒๕๐๐ ปี ก่อนพุทธศักราช บ้านเก่า ประมาณ ๒๐๐๐ ปี ก่อนพุทธศักราช ยุคอาณาจักร มีหลายดินแดน ขอล่าวถึงยุคอาณาจักรโบราณเพียง ๓ อาณาจักรที่จำง่ายและมีข้อมูลแพร่หลาย คือ สุวรรณภูมิ ทวารวดี ศรีวิชัย อันเป็นดินแดนสยามในอดีต ตามที่มีการบันทึกไว้ก่อนถึงยุคประวัติศาสตร์ สุวรรณภูมิ ทวารวดี ศรีวิชัย เป็นชื่ออาณาจักรที่คุ้นหูเรียกกันจนติดปาก เมื่อกล่าวตามหลักฐานทางโบราณคดีที่ปรากฏอยู่บนผืนแผ่นดินสยาม ก็ชี้ให้เห็นว่า ดินแดนสยามนี้มีความเจริญรุ่งเรืองด้วยอารยธรรมมาแล้วนับพันปี

ดินแดนสุวรรณภูมิในสมัยโบราณ ตรงกับสมัยฟูนัน เป็นที่รู้จักกันของผู้แสวงโชคที่ไปมาติดต่อจากแดนไกล ถ้ากล่าวตามหลักฐานในคัมภีร์พระพุทธศาสนา สุวรรณภูมิ เป็นอาณาจักรที่มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ตามความเห็นนักประวัติศาสตร์ว่า เป็นดินแดนที่ครอบคลุมบริเวณประเทศพม่า มอญ เขมร ลาว ไทย ลงไปถึงสุมาตรา แต่จากหลักฐานทางโบราณคดี ทั้งเอกสารและโบราณวัตถุสามารถยืนยันว่า ดินแดนสยามเป็นศูนย์กลางแห่งสุวรรณภูมิ ตามหลักฐานจดหมายเหตุปโตเลมีของโรมัน บันทึกเมื่อประมาณ พ.ศ. ๖๐๐-๗๐๐ ตามแผนที่ซึ่งแสดงไว้ในปโตเลมี มีโครเส ดินแดนทอง อยู่บริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยา ปัจจุบันนักโบราณคดีได้พบเหรียญโบราณทำด้วยเงินของฟูนัน และได้พบเหรียญอาณาจักรโรมัน ที่ทำในช่วง พ.ศ. ๔๑๒-๔๑๔ ที่บริเวณอำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี นักโบราณคดี ให้ความเห็นว่า เมืองอุทองเป็นราชธานีเมืองแรกแห่งอาณาจักรสุวรรณภูมิ เขตแดนด้านตะวันตกตรงกับเขตทอง หรือจินหลิน อ่าวจินหลินอยู่ตรงบริเวณปากอ่าวไทย ตามที่ปรากฏในจดหมายเหตุของจีน ที่ปราสาทพระขรรค์ของพระเจ้าชัยวรมัน ในสมัยฟูนัน (ปัจจุบันคือกัมพูชา) มีจารึกระบุชื่อเมืองสุวรรณปุระ นักโบราณคดีสันนิษฐาน

ว่า สุวรรณปุระ คือสุวรรณภูมิ อาณาจักรสุวรรณภูมิ ถูกอาณาจักรพูนัน แผล่เดชานภาพม้ายึดครอง สุวรรณภูมิจึงขึ้นกับพูนันแล้วล่มสลายไป เมื่อว่าตามหลักฐานนี้ สุวรรณภูมิ ก็อยู่บริเวณอุทอญกับนครปฐม ซึ่งเมืองหลวงน่าจะอยู่บริเวณอำเภอยะทอง

ทวารวดี เป็นอาณาจักรที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอาณาจักรอริศานปุระ(ปัจจุบัน คือ กัมพูชา) และทางทิศตะวันออกของอาณาจักรศรีเกษตร(ปัจจุบัน คือพม่า) เป็นอาณาจักรขนาดใหญ่ มีความเจริญรุ่งเรืองอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง สันนิษฐานว่ามีเมืองหลวงอยู่ที่ นครปฐม เมืองอุทอญโบราณ อาจเคยเป็นเมืองหลวงของทวารวดี เป็นชุมชนในยุคแรกเริ่มประวัติศาสตร์ของสยาม หลักฐานทางโบราณคดีของชื่อทวารวดีได้จากเหรียญเงินซึ่งพบที่จังหวัดนครปฐม อุทอญ สุพรรณบุรี และอินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี บนเหรียญเงินเหล่านี้มีคำจารึกเป็นภาษาสันสกฤตอักษรปัลลวะว่า “ศรีทวารวดี ศวรปุณยะ” แปลว่า “บุญของพระราชแห่งทวารวดี” อาณาจักรทวารวดี เป็นอาณาจักรโบราณที่ใช้เรียกชื่อดินแดนสยาม ทวารวดีไม่มีการถกเถียงกันเรื่องที่ตั้งอาณาจักรเหมือนอาณาจักรสุวรรณภูมิ ผู้เขียนจึงไม่กล่าวมาก

อาณาจักรศรีวิชัย ตามจดหมายเหตุจีนในราว พ.ศ. ๑๒๐๐ จีนเรียกว่า ซิลีโพชิ ในราว พ.ศ. ๑๔๐๐ จีนเรียกว่า ลันฟูไซ ประมาณ พ.ศ. ๑๕๐๐ ฮองเต้จีน ได้ส่งระฆังเหล็กมาพระราชทานให้แก่วัดขงเทียนวันชูที่สร้างใหม่ในเมืองโพชิ ศรีวิชัยนั้นตามสันนิษฐานของนักโบราณคดีว่ามีอาณาเขตตั้งแต่บริเวณภาคใต้ของไทยไปจนถึงเกาะสุมาตราและเกาะชวา ส่วนศูนย์กลางหรือเมืองหลวงนักโบราณคดีบางท่านว่า อยู่ที่ปาเล็มบังในเกาะสุมาตรา บางท่านว่า อยู่แถวอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี บางท่านว่า น่าจะอยู่แถวสุราษฎร์ธานีถึงนครศรีธรรมราช จดหมายเหตุราชวงศ์ถังที่เพิ่งสอบทานใหม่ว่า ศูนย์กลางของอาณาจักรศรีวิชัยอยู่ไม่ต่ำกว่าจังหวัดปัตตานีลงไป ปัจจุบันได้พบศิลาจารึกภาษาล้านสกฤต อายุราว พ.ศ. ๑๑๐๐-๑๔๐๐ จำนวนมากที่ไชยาและนครศรีธรรมราช จารึกที่เกาะสุมาตราก็พบมาก แต่ไม่ใช่ภาษาล้านสกฤต เป็นภาษามลายูโบราณ ได้พบระฆังเหล็กที่ฮองเต้จีนทรงส่งมาพระราชทานให้แก่วัดที่สร้างใหม่ในเมืองโพชิ ปัจจุบันอยู่ที่วัดพระบรมธาตุไชยามีอักษรจีนจารึก แต่ลบเลือนจนอ่านไม่ออกแล้ว

จากการสำรวจขุดค้นในแถบภาคใต้ของนักโบราณคดี หน่วยศิลปากร พบแหล่งโบราณคดีสำคัญหลายแห่ง เฉพาะที่แหลมโพธิ์ในเขตตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีชุมชนโบราณอยู่ริมทะเล มีทางน้ำเข้าจนถึงบริเวณชุมชน ทั้งแหลมโพธิ์และไชยาโบราณ

มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองอย่างแยกกันไม่ออก นับเนื่องอยู่ในบริเวณเมืองเดียวกัน แหลมโพธิ์ เป็นสถานการค้ามีชาวต่างประเทศเข้ามาพักพิง

โบราณวัตถุที่สำรวจพบบริเวณแหลมโพธิ์ มีภาชนะดินเผาเคลือบ สมัยราชวงศ์ถัง ช่วง พ.ศ. ๑๔๐๐-๑๕๐๐ เครื่องแก้วและภาชนะของพวกอาหรับ ลูกปัดนานาชนิด เป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นว่า กลุ่มชนที่ชุมชนไชยาโบราณ มีการติดต่อกับโลกภายนอกทางทะเล ทั้งชาวจีน อินเดีย และพวกอาหรับ ซึ่งเข้ามาติดต่อดำขายที่แหล่งสถานการค้าแหลมโพธิ์ เมืองไชยาเป็นเมืองชายทะเล ที่สำคัญ บริเวณตัวเมืองเป็นสันทรายยาวจากเหนือจดใต้ มีลำคลองไชยาผ่านกลางสันทราย ไปทางตะวันออกเฉียงใต้ออกสู่ทะเล บริเวณกลางเมืองมีศาสนสถานขนาดใหญ่เรียงรายเป็นระยะ เจดีย์สำคัญมีลักษณะเป็นเจดีย์ทรงปราสาทแบบศรีวิชัย โบราณวัตถุที่พบในบริเวณตัวเมือง อยู่ในสมัยทวารวดีและศรีวิชัย อาณาจักรศรีวิชัยนี้มีการถกเถียงกันมากเหมือนอาณาจักรสุวรรณภูมิ ผู้เขียนจึงต้องกล่าวยืดยานมาก

ดินแดนสยามในอดีต อยู่ในแหลมอินโดจีนระหว่างอิทธิพลอารยธรรมของจีนและอินเดีย เช่น เมืองนครปฐมโบราณ เมืองโบราณคูบัวจังหวัดราชบุรี เมืองโบราณอู่ทองจังหวัดสุพรรณบุรี เมืองโบราณบ้านคูเมืองจังหวัดสิงห์บุรี เมืองโบราณชัยจำปาสงจังหวัดลพบุรี ทุกเมืองตั้งอยู่ริมทะเล สูงกว่าแนวชายฝั่งทะเลขึ้นไป แนวชายฝั่งทะเลเดิมกินอาณาเขตเข้าใกล้เมืองเหล่านี้ ทุกเมืองมีทางน้ำเข้าออกต่อกับฝั่งทะเล มีคลองขุดเชื่อมกับทางน้ำใช้เป็นเส้นทางคมนาคมออกสู่ทะเล ชุมชนโบราณเหล่านี้มีการตั้งถิ่นฐานแน่นขนัดตั้งแต่ระดับหมู่บ้านจนถึงเมืองหลวง มีความสัมพันธ์รวมตัวกัน มีการพัฒนาจากระดับหมู่บ้านเข้าสู่ระดับที่มีบุคคลเป็นหัวหน้าปกครองระดับผู้นำเจ้าของท้องถิ่น มีการติดต่อกับสังคมภายนอกทั้งทางบกและทางทะเล รับอิทธิพลอารยธรรมอินเดีย นับตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ ๘ ลงมา กลุ่มชนชั้นผู้ปกครองเป็นกลุ่มชนที่รู้หนังสือ ได้เรียนรู้ศิลปวิทยาการภายนอก และมีนักปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก เข้ามาเป็นที่ปรึกษาและสร้างเสริมทำให้เกิดการปกครองตลอดจนประเพณีพิธีกรรม จากการขุดค้นแหล่งโบราณคดี ตามแนวชายฝั่งทะเลเก่าในบริเวณภาคกลาง แสดงให้เห็นหลักฐานว่า ช่วงระยะเวลาที่นั้น ระดับน้ำทะเลสูงกว่าปัจจุบัน พื้นที่หลายจังหวัดในปัจจุบันของภาคกลางอยู่ใต้ท้องทะเล

ดินแดนสยามรับวัฒนธรรมด้านภาษาจากอินเดีย

ภาษาอินเดียนั้น ได้ปรากฏในดินแดนสยามตั้งแต่โบราณกาล ก่อนยุคประวัติศาสตร์ โดยบรรพชนในยุคนั้นได้ใช้ตั้งชื่อบ้านเมือง และใช้ถ้อยคำภาษาของชาวอินเดียผสมกับภาษาไทย

ในยุคนั้นพูดจาสนทนาสื่อสารกัน ปรากฏมาจนถึงปัจจุบัน เป็นภาษาที่ชาวอินเดียได้นำมาใช้แล้วประชาชนในดินแดนแห่งนี้รับมาใช้ผสมกับภาษาไทยที่ใช้ในยุคนั้นสืบต่อมา

สาเหตุที่ภาษาอินเดียถูกนำมาใช้ในดินแดนสยามนี้ ก็เพราะในสมัยโบราณ ประเทศอินเดียมีความเจริญทางอารยธรรมสูง ได้มีการเผยแพร่ออกสู่ประเทศข้างเคียง ทั้งทางทะเลและทางบก ชาวอินเดียในสมัยโบราณเป็นนักเดินเรือทะเลที่เก่งกล้า เป็นนักการค้าที่สามารถ มีอิทธิพลควบคุมตลาดการค้าขายในแดนไกล พวกพ่อค้าวานิชที่เดินทางไปมาค้าขาย เมื่อถึงบ้านเมืองใด ก็หยุดพักอาศัยช่วงระยะเวลาหนึ่งในเมืองนั้น ได้นำสิ่งแปลกใหม่อันมีอยู่ในประเทศของตนบอกเล่าถ่ายทอดสู่ชนพื้นเมืองในแต่ละท้องถิ่น ทำให้สังคมในท้องถิ่นนั้น มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญยุคใหม่

การเข้ามาในดินแดนสยามของพวกชาวอินเดียนั้น จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ก็อยู่ในราวหลังสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ประมาณ พ.ศ. ๓๐๐-๔๐๐ หลักฐานด้านอักษรศาสตร์ที่ปรากฏอยู่ ก็คือชื่อบ้านเมืองในดินแดนนี้ที่ใช้เรียกชื่อเมืองในสมัยนั้นๆ เช่น สุวรรณภูมิ ทวารวดี ศรีวิชัย และได้ใช้ในสมัยต่อมา เช่น ตามพรลิงค์ นครศรีธรรมราช ทรินิโฑย หิรัญชัย สุโขทัย อโยธยา ธนบุรี รัตนโกสินทร์ ชัยนาท นนทบุรี ปทุมธานี ราชบุรี เพชรบุรี สมุทรปราการ ศัพท์ภาษาบาลีและสันสกฤตได้ถูกนำมาใช้ในภาษาไทย จนชาวไทยเข้าใจว่าเป็นภาษาไทยไปแล้ว จากยุคก่อนประวัติศาสตร์ชาติไทยจนเข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์

ในยุคแรก พวกชาวอินเดียได้เข้ามาค้าขายแลกเปลี่ยนซื้อสินค้าพื้นเมือง นอกจากเข้ามาค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ายังนำอารยธรรมอินเดีย โดยเฉพาะอักษรศาสตร์ เข้ามาเผยแพร่แก่บรรดาหัวหน้าเผ่าหัวหน้าตระกูลหรือเจ้าผู้ปกครอง พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ได้นำคติความเชื่อทางศาสนาเข้ามาเผยแพร่ ภาษาบาลีที่ใช้ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ภาษาสันสกฤตที่ใช้ในศาสนาพราหมณ์และพระพุทธศาสนาเถรวาท ได้ถูกนำมาใช้เป็นชื่อบ้านเมืองในดินแดนนี้ พระนามของพระมหากษัตริย์ ก็ถูกขนานขึ้นด้วยภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ภาษาและอักษรของอินเดียแพร่เข้ามา เป็นแม่บทและแบบแผนของความเจริญทางอักษรศาสตร์ ในดินแดนนี้

ภาษาอินเดียและอักษรศาสตร์ในดินแดนสยาม

ในดินแดนสยามโบราณ มีกลุ่มชนมากพวกมากสาขา เป็นชนชาติที่อพยพเคลื่อนย้ายถิ่นฐานจากที่อื่น มาผสมกับชนชาติที่อยู่อาศัยมาแต่เดิม ชนชาติที่อพยพพามีภาษาพูดเป็นของตนเอง แล้วมาผสมผสานกับภาษาของชนชาติเจ้าถิ่น เนื่องจากอยู่ใกล้และได้ติดต่อกับขอม ทำให้มีภาษาขอมปะปนอยู่บ้าง ดินแดนขอมแต่เดิมในสมัยพูนัน ได้เชิญพราหมณ์โกณฑัญญะเป็นกษัตริย์ ในราว พ.ศ. ๙๐๐ พระองค์ได้ทรงจัดการทะนุบำรุงบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงแบบแผนราชการเป็นของอินเดีย มีเชื้อสายสืบต่อเป็นวงศ์วรมัน เฉพาะชัยวรมันมีถึง ๙ องค์ สมัยพูนัน ใช้อักษรที่นำมาจากอินเดียฝ่ายใต้เรียกว่าอักษรครุฑหรืออักษรปัลลวะ วงศ์วรมันได้แผ่เดชานุภาพเข้ามาในดินแดนสยาม ดังนั้น อักษรและภาษาของอินเดียที่พวกเขาใช้ก็ได้แพร่เข้ามาด้วย และยังได้รับคำราชาศัพท์จากขอมมาใช้ในราชสำนักสยาม และได้รับอิทธิพลการศึกษา ด้านอารยธรรม วัฒนธรรม อักษร ภาษา และศาสนา มาจากประเทศอินเดีย ภาษาสันสกฤตและภาษาบาลีเป็นภาษาสำคัญที่ใช้เพื่อสื่อความหมายกัน ในเรื่องลัทธิศาสนา และได้มีการจารึกบันทึกเหตุการณ์บนแผ่นศิลา ภาษาอินเดียซึ่งไทยเรารับเอามาใช้รองรับคำสอนในพระพุทธศาสนาใช้ผสมกับภาษาไทย ปัจจุบันอักษรที่ปรากฏเป็นหลักฐานอยู่เรียกกันว่า อักษรปัลลวะบ้าง อักษรขอมโบราณบ้าง อักษรมอญโบราณบ้าง จากอักษรโบราณนั้นได้วิวัฒนาการมาเป็นอักษรธรรมเมืองเหนือ อักษรขอมสมัยสุโขทัย อักษรธรรมอีสาน อักษรไทยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช แล้วได้วิวัฒนาการมาเป็นอักษรไทยสมัยปัจจุบัน ภาษาบาลีใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาหลักพระธรรมวินัยที่บันทึกอยู่ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ภาษาสันสกฤตใช้ติดต่อสื่อสารในราชอาณาจักร อักษรศาสตร์อินเดียได้แผ่ขยายเข้ามามีอิทธิพลในดินแดนสยามแต่ครั้งโบราณกาล

ภาษาอินเดียในสมัยสุพรรณภูมิ

การที่อินเดียติดต่อไปมากับดินแดนสยาม ทำให้มีการเรียกชื่อเมืองต่างๆ ในดินแดนนี้เป็นภาษาอินเดีย คือ สุพรรณภูมิ หรือสุวรรณทวีป ชาวอินเดียได้เดินทางเข้ามาติดต่อค้าขาย และเผยแพร่อารยธรรมฝังรากมั่นคง เห็นได้จากชื่อเมือง อันเป็นคำสืบเนื่องมาจากศาสนาพราหมณ์ คำว่า สุพรรณภูมิ เป็นคำภาษาสันสกฤต สุวรรณ คือทอง ภูมิ คือแผ่นดิน สุพรรณภูมิ แผ่นดินทอง บาลีเขียนว่า สุวณฺณภูมิ สุวณฺณทীป พวกอินเดียที่มาค้าขายเห็นว่า ดินแดนนี้อุดมสมบูรณ์ จึงตั้งชื่อให้ว่า สุพรรณภูมิ คือ แผ่นดินทอง

สมัยสุวรรณภูมิ ยุคดึกดำบรรพ์มีแต่ภาษาพูดสื่อสารกันเองและสื่อสารกับคนต่างถิ่น ยังไม่มีอักษรเขียน เมื่อชาวอินเดียนำอักษรศาสตร์มาเผยแพร่ ก็มีการสั่งสอนภาษาอินเดียแบบมุขปาฐะแก่ประชาชน ในลักษณะพูดจาสนทนากันแล้วชาวสุวรรณภูมิได้นำคำสันสกฤตมาใช้แปลงเป็นคำไทย การเขียนนั้นคงมีการเรียนการสอน แต่ไม่มีรูปแบบการเรียนที่ใช้คัมภีร์ไวยากรณ์ เพราะยังไม่มีตำราไวยากรณ์ในยุคนั้น การเรียนเขียนในยุคที่ชาวอินเดียนำภาษาศาสตร์และอักษรศาสตร์เข้ามาสอนนั้น ชนชาติไทยได้ลอกแบบอักษรอินเดียมาใช้ ลอกแบบอักษรพราหมณ์ครั้งสมัยพระเจ้าอโศก แต่คงใช้ไม่แพร่หลายนัก คงรู้กันเฉพาะพระสงฆ์ที่คงแก่เรียนและชนชั้นนำ จนกระทั่งถึงยุคราชวงศ์ปัลลวะ ราชวงศ์นี้ได้ดัดแปลงอักษรพราหมณ์ปรับปรุงใช้สะดวกขึ้น เป็นที่นิยมแพร่หลาย ราชวงศ์ปัลลวะมีอำนาจยิ่งใหญ่ในอินเดียรุ่งเรืองสูงสุดในราว พ.ศ. ๗๐๐ ตัวอักษรของราชวงศ์นี้ได้เผยแพร่เข้ามาในดินแดนสยาม ชาวสยามได้นำอักษรของราชวงศ์ปัลลวะมาเป็นต้นแบบใช้เขียน ชาวสยามในยุคนั้นจึงได้เรียนรู้และอ่านอักษรอินเดียภาษาสันสกฤตได้เป็นอย่างดี และสามารถแปลออกเป็นภาษาไทยสั่งสอนพวกพื้นเมืองได้ ส่วนคำใดที่ภาษาไทยยังไม่พอใช้หรือมีความหมายไม่ตรงกับภาษาสันสกฤต ก็เริ่มยืมคำภาษาสันสกฤตมาใช้ และนิยมยืมภาษาสันสกฤตมาใช้มากมาย จนกระทั่งทุกวันนี้ ส่วนภาษาบาลีเผยแพร่เข้ามาภายหลัง

สมัยสุวรรณภูมิ หากจารึกยาก อาจจะมีการจารึกบนใบลานซึ่งย่อยสลายไปตามกาล แต่ยังไม่นิยมการจารึกบอกเหตุการณ์บนแผ่นศิลาที่คงทนถาวร จึงไม่มีหลักฐานตกทอดมาถึงปัจจุบัน จารึกที่ปรากฏในดินแดนสยามนี้เก่าสุด ประมาณ พ.ศ. ๑๑๐๐ เป็นภาษาอินเดีย เมื่อมีการติดต่อกับชาวอินเดีย ในสมัยทวารวดี

ภาษาอินเดียในสมัยทวารวดี

สมัยทวารวดี มีหลักฐานการใช้ภาษาบาลี ในรูปจารึกจำนวน ๒๒ หลักตามหนังสือจารึกในประเทศไทย เป็นจารึกหลักธรรมทั่วไป ๒๑ หลัก เป็นจารึกคาถา เย ธมมา จำนวน ๒๐ กว่าหลัก จารึกคาถา เย ธมมา เป็นการจารึกข้อความที่มาจากคัมภีร์ ใช้เป็นธรรมเจดีย์เคารพบูชา มีจารึกภาษาบาลีเล่าเหตุการณ์ ๑ หลัก มีจารึกภาษาสันสกฤตจำนวน ๓๓ หลัก เป็นจารึกเล่าเหตุการณ์เกือบทั้งหมด ตามหนังสือจารึกในประเทศไทย ที่เป็นจารึกบอกเหตุการณ์นั้น แสดงให้เห็นว่าผู้บันทึกมีความรู้ภาษาอินเดียคือภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต บ่งบอกให้ทราบว่าดินแดนนี้มีความรู้ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต คือพระสงฆ์และประชาชนเรียนรู้ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต

มีจารึกอันเป็นหลักฐานผลงานของผู้มีความรู้ภาษาบาลี อันชี้ให้เห็นว่า ในดินแดนไทย สมัยทวารวดีมีการเรียนภาษาบาลี นั่นคือ จารึกเนินสระบัว เป็นจารึกบนแผ่นศิลาหินทรายสีเขียว รูปใบเสมา จารึกด้วยอักษรปัลลวะ ภาษาบาลีและภาษาเขมร จารึกเมื่อ พ.ศ. ๑๓๐๔ พบที่เนินสระบัว ตำบลโคกปี่ อำเภอสคริมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี จารึกคำสรรเสริญพระรัตนตรัย พรรณนาพระพุทธรูป ไม่ปรากฏในคัมภีร์ทั้งหลาย ชี้ให้เห็นว่า ผู้แต่งมีความรู้ภาษาบาลี การที่จะมีความรู้ภาษาบาลีก็ต้องเรียน การที่จะเรียนได้ ก็ต้องมีการสอน

จารึกสมัยทวารวดี ที่ปรากฏเป็นหลักฐานในปัจจุบันนี้มีทั้งภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ จารึกภาษาบาลีเป็นจารึกเกี่ยวกับคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นลักษณะสิ่งที่เคารพบูชา ซึ่งอาจทำขึ้นโดยผู้สอนศาสนาที่มาจากอินเดีย จารึกกลุ่มที่ ๒ เป็นจารึกภาษาสันสกฤตที่บันทึกเรื่องราวต่างๆ ในดินแดนนี้ ผู้ที่บันทึกต้องเป็นคนในดินแดนนี้และมีความรู้ทางภาษาสันสกฤตจึงจะสามารถจารึกได้ คนพื้นเมืองในดินแดนนี้ได้เรียนรู้ภาษาสันสกฤตจึงสามารถจารึกบันทึกเรื่องราวในครั้งนั้นได้ เช่นจารึกหลักที่แสดงการพรรณนาคุณพระรัตนตรัยชัชชวน สรรเสริญพระพุทธรูปพระธรรมคุณ ชัชชวนให้เลื่อมใสในพระสงฆ์และถวายไทยทานแด่พระสงฆ์ จารึกภาษาบาลีที่บอกเหตุการณ์ในสมัยทวารวดีปรากฏเพียงหลักเดียว ภาษาอินเดียในสมัยทวารวดี ที่ใช้เป็นทางการใช้ทั้งภาษาสันสกฤตและภาษาบาลี จารึกสมัยทวารวดีนี้แหละ ที่ไมเคิล ไรท์ แสดงความเห็นว่าเป็นจารึกที่ชาวอินเดียมาเป็นใหญ่ครอบครองดินแดนสยามนี้แล้วให้ทำจารึกภาษาของตนขึ้นมา ท่านผู้อ่านพิจารณาตัวเองจากจารึกภาษาอินเดียสมัยทวารวดี ไปจนถึงการใช้ภาษาอินเดียบันทึกเหตุการณ์สำคัญในสมัยรัตนโกสินทร์

ภาษาอินเดียในสมัยศรีวิชัย

ประมาณ พ.ศ. ๑๒๐๐ หลวงจีนอี้จิง โดยสารเรือจากกวางตุ้ง มาถึงชิลีโพชิ ใช้เวลา ๒๐ วัน ท่านบันทึกจดหมายเหตุไว้ว่า ภิกษุจีน ผู้ต้องการจะเดินทางไปอินเดีย ควรจะพักอยู่ที่โพชิ ลักปีหรือสองปี เพื่อเรียนภาษาสันสกฤตก่อนจะเดินทางไปยังอินเดีย

ดินแดนศรีวิชัย มีจารึกที่เป็นหลักฐานชี้ให้เห็นว่า มีการเรียนเขียนอ่านทางอักษรศาสตร์ นั่นคือ จารึกวัดมเหยงค์ เป็นจารึกบนแผ่นศิลาดำ รูปสี่เหลี่ยม จารึกด้วยอักษรปัลลวะ ภาษาสันสกฤต เป็นจารึกในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๒ ซึ่งเป็นยุคของอาณาจักรทวารวดี เก่ากว่าจารึก

เนินสระบัว พบเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๖ แต่ปรากฏในดินแดนศรีวิชัย คือพบที่วัดมเหยงค์ จังหวัด นครศรีธรรมราช

ศิลาจารึกหลักนี้ ส่วนต้นและส่วนปลายหักหายไป คงเหลือแต่ส่วนกลาง ดังนั้น เนื้อหาของเรื่องในจารึกจึงขาดหายไปเป็นช่วงๆ ไม่ติดต่อกัน สรุปได้เพียงสั้นๆ ว่าเป็นคำกล่าวถึงระเบียบหรือแบบแผนในการปฏิบัติธรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง มีข้อความที่ทำให้ทราบว่ามีการศึกษาทางอักษรศาสตร์ คือ สหมณีปตรารูปณ์ เลขนม การเขียนหนังสือ จำหน่ายน้ำหมึกกับแผ่นสำหรับเขียน

จากข้อความในจารึกนี้ บรรทัดที่ ๓ คำว่า “สหมณีปตรารูปณ์ เลขนม” ที่แปลว่า “การเขียนหนังสือ จำหน่ายน้ำหมึกกับแผ่นสำหรับเขียน” นั้น ของ ๓ สิ่ง คือ มณี ปตร เลขน เป็นอุปกรณ์เครื่องเขียน มณี คือเขม่าไฟ ใช้ผสมน้ำมันแล้วเอาผ้าชุบทาใบลาน คือ ปตร ที่ใช้ เลขนะ คือหลักจารเขียนเป็นรอย มณี คือเขม่าไฟที่ผสมน้ำมันจะฝังลงในรอยหลักจาร จากนั้นก็ใช้ทรายขัดใบลานเสร็จแล้วจะปรากฏเส้นอักษรที่จาร มณี นั้นเป็นภาษาสันสกฤตภาษาบาลีเขียน มลิ ปตร ใบไม้ ซึ่งส่วนมากนิยมใช้ใบลาน ปตร เป็นภาษาสันสกฤต ภาษาบาลีเขียน ปตต ใช้ว่า ปณณ บ้าง เลขน พจนานุกรมทั้งบาลีและสันสกฤตเขียน ลิขณ คือการเขียน การขีด รอยเขียน รอยขีด ลายมือ สิ่งที่ใช้เขียน ใช้ว่า เลข บ้าง เลขย บ้าง แปลว่า ลีวก็ได้ หมายถึงหลักจาร ในคัมภีร์ อรรถกถาพระวินัย ตอนที่อธิบายการเขียนหนังสือชักชวนให้ผู้อื่นฆ่าตัวตาย ได้แสดงวิธีเขียนโดยใช้อุปกรณ์การเขียนไว้ เป็นกระบวนการเขียนหนังสือลงบนใบลาน จากหลักฐานบนศิลาจารึก ซึ่งเป็นจารึกในพุทธศตวรรษที่ ๑๒ ทำให้ทราบว่า ทั้งในสมัยทวารวดีและในสมัยศรีวิชัยมีการเขียนหนังสือบนใบลาน แต่ใบลานที่ใช้เขียนนั้นเป็นวัสดุที่ย่อยสลายไปตามกาล จึงไม่เหลือตกทอดมาถึงปัจจุบัน คงเหลืออยู่แต่ศิลาจารึก

จากข้อมูลที่ผู้เขียนนำเสนอนี้ทำให้ทราบว่า วิถีชีวิตของคนไทยโบราณ นำภาษาที่ใช้ในศาสนาพราหมณ์และพระพุทธศาสนาของอินเดียมาใช้ ชนชั้นปกครองก็ใช้คำเรียกแบบอินเดีย คือ ราชชา ชนชั้นที่ถูกปกครองก็ใช้คำเรียกว่า ราชภฏ หรือข้าราชการ ใช้คำไทยผสมคำบาลีสันสกฤต เช่น อำมาตย์ มหาอำมาตย์ พระยามหาอำมาตย์ เสวก ปัจจุบันใช้แต่ราชภฏ หรือข้าราชการ เท่านั้น

จากจารึกและเอกสารจดหมายเหตุของหลวงจีนอี้จิง และจารึกระบอบอุปกรณ์เครื่องเขียน ทำให้ทราบว่า มีการเรียนภาษาสันสกฤต และสันนิษฐานว่า มีการเรียนภาษาบาลีด้วย สมัยทวาร

วดีและสมัยศรีวิชัย มีจารึกหลักฐานเกี่ยวกับภาษาสันสกฤตและภาษาบาลีจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บันทึกมีความรู้ภาษาสันสกฤตและภาษาบาลี บ่งบอกให้ทราบว่าดินแดนนี้มีความรู้ภาษาสันสกฤตและภาษาบาลี มีการที่พระสงฆ์เรียนภาษาสันสกฤตและภาษาบาลี เพราะพระสงฆ์เป็นผู้นำทางความรู้อักษรศาสตร์ ซึ่งสืบต่อความเป็นผู้นำมาจนถึงยุคประวัติศาสตร์ คือยุคสุโขทัย

ผู้เขียนสันนิษฐานว่า ที่ดินแดนสยามมีจารึกภาษาสันสกฤตจำนวนมาก ก็เพราะชาวอินเดียที่เดินทางมาค้าขาย มาสั่งสอน เป็นชนชั้นสูง เช่นเป็นชนชั้นวรรณะแพศย์ เป็นชนชั้นวรรณะพราหมณ์ ใช้ภาษาสันสกฤตกลุ่มหนึ่ง และมีพระสงฆ์ในฝ่ายพระพุทธศาสนาหายานเข้ามาเผยแผ่ที่ใช้ภาษาสันสกฤต จึงได้สั่งสอนภาษาสันสกฤตแก่ประชาชนในดินแดนนี้ ที่มีจารึกภาษาบาลีก็เพราะมีพระสงฆ์ในฝ่ายพระพุทธศาสนาเถรวาทที่ใช้ภาษาบาลีเข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนา การที่ดินแดนสยามโบราณมีจารึกภาษาอินเดีย มิใช่ว่า ประชาชนในสมัยนั้น จะต้องพูดจาสนทนากันด้วยภาษาอินเดีย เพราะในปัจจุบัน ประชาชนชาวไทย พูดภาษาไทย เขียนภาษาไทย แต่ก็นิยมใช้ภาษาอินเดีย ที่เป็นภาษาจากพระพุทธศาสนา ในการเขียนบันทึกเหตุการณ์สำคัญ ผู้เขียนเข้าใจว่า ประชาชนในสมัยนั้น ใช้ภาษาอินเดียเป็นภาษากลางในการติดต่อกัน คงจะมีได้จารึกบนแผ่นศิลาเท่านั้น ต้องมีการเขียนลงบนวัสดุสื่อสารกัน แต่วัสดุเหล่านั้นย่อยสลายไปหมด ไม่คงทนถาวรเหมือนแผ่นศิลาที่ตกทอดมาถึงปัจจุบัน การใช้ภาษาอินเดียติดต่อสื่อสารกัน เคยมีมาแล้ว เช่นที่พระสงฆ์นิคายเถรวาท ในศรีลังกา พม่า สยาม ใช้ภาษาบาลีติดต่อสื่อสารกัน ในสมัยที่พระพุทธศาสนาเถรวาทรุ่งเรืองในศรีลังกา ช่วง พ.ศ. ๑๓๐๐-๑๔๐๐ ซึ่งเหมือนในปัจจุบัน ที่นิยมใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางติดต่อสื่อสารกันทั่วโลก

การใช้ภาษาอินเดียบันทึกเหตุการณ์สำคัญในดินแดนสยาม

สมัยทวารวดี สมัยศรีวิชัย สมัยสุโขทัย สมัยลพบุรี สมัยล้านนาไทย ตรงกับสมัยสุโขทัย คาบเกี่ยวกับสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น สมัยอยุธยา สมัยกรุงธนบุรี สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ การศึกษาด้านภาษา มีการศึกษาภาษาบาลี ซึ่งเป็นภาษาอินเดียที่ใช้บันทึกคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา ดังนั้น ภาษาอินเดียจึงมีอิทธิพลในดินแดนสยามประเทศมาตลอด จารึกสมัยทวารวดีสมัยศรีวิชัย ใช้ภาษาสันสกฤตมาก ใช้ภาษาบาลีรองลงมา จารึกสมัยสุโขทัยลงมาถึงรัตนโกสินทร์ ไม่ค่อยมีภาษาสันสกฤต มีแต่ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤตถูกนำมาใช้ผสมกับภาษาไทยพูดจาสนทนากันและใช้เขียนภาษาไทย

ในชีวิตประจำวัน

จารึกภาษาอินเดีย ที่ไมเคิล ไรท์ ใช้เป็นเครื่องมือศึกษาแล้วแสดงความเห็นเป็นจารึกสมัยทวารวดี ผู้เขียนขอกล่าวถึงเฉพาะจารึกภาษาอินเดียที่บันทึกเหตุการณ์สำคัญ จารึกภาษาอินเดีย เนื้อความแสดงหลักธรรม ผู้ศึกษากำหนดได้ว่า พระภิกษุในพระพุทธศาสนาเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ต้องใช้ภาษาอินเดียที่เป็นภาษาบาลีอยู่แล้ว เป็นชนพื้นเมืองก็ได้ ไม่มีข้อสงสัย จารึกข้อธรรมในสมัยทวารวดี มีเป็นจำนวนมาก เช่นจารึกคาถา เย ธมมา ที่ค้นพบมีจำนวน ๕๐ หลัก มีจารึกภาษาอินเดียที่กำหนดได้แน่นอนว่า ชนพื้นเมืองเป็นผู้จารึก

จารึกภาษาบาลีเนื้อความแสดงเหตุการณ์ เช่น จารึกที่พระเจ้าสรพพิทธิแห่งนครทริภุญชัยโปรดให้สร้าง ในช่วง พ.ศ. ๑๖๑๐-๑๖๔๑ วิธีจารึกมีลักษณะที่ได้รับอิทธิพลจากอินเดีย แสดงเรื่องที่พระเจ้าสรพพิทธิทรงสร้างกุฏิ เสนาสนะ ถวายสงฆ์ ทรงให้จารคัมภีร์พระไตรปิฎกบนใบลานจำนวนหลายผูก

นอกจากนี้ยังมีจารึกภาษาบาลีแสดงเหตุการณ์ ที่เป็นไปในบ้านเมืองของพระมหากษัตริย์ชาวสยาม ช่วงสมัยศรีวิชัยถึงสมัยสุโขทัย คือจารึกภาษาบาลีระบุ พ.ศ. ๑๗๑๐ แสดงเรื่องที่พระเจ้าศรีธรรมโศก แห่งนครศรีธรรมราชได้ทรงส่งสาสน์ถึงพระเจ้าสุริยเดวแห่งอาณาจักรล้านสฤต ช่วง พ.ศ. ๑๗๗๓ แสดงเรื่องที่พระเจ้าจันทรภาณุศรีธรรมราช ครองเมืองตามพรลิงค์หรือนครศรีธรรมราช จารึกวัดป่ามะม่วงอักษรขอมภาษาบาลี ช่วง พ.ศ. ๑๙๐๕ แสดงเรื่องที่พระมหาธรรมราชาลิไท รับสั่งให้ราชบัณฑิตไปอาราธนาพระมหาสาลิมสังฆราช จากนครพนมมาจำพรรษาที่วัดป่ามะม่วง จารึกภาษาบาลี ช่วง พ.ศ. ๑๙๔๒ แสดงเรื่องกวีราชบัณฑิตศรีธรรมไตรโลกเป็นผู้มีความรู้สอนธรรมพระราชเทวีศรีจุฬาลักษณ์ นอกจากจารึกภาษาบาลีบนแผ่นศิลา ยังมีการแต่งภาษาบาลีจารบนใบลานเรื่องจามเทวีวงศ์ แสดงเหตุการณ์เรื่องพวกราชบุรุษสร้างนครทริภุญชัยแล้วเชิญพระนางจามเทวีมาครองเมือง พระโพธิ์รังสี เป็นผู้แต่งในช่วง พ.ศ. ๑๙๔๕-๑๙๗๕ ต่อมาใน พ.ศ. ๒๐๖๐ พระรัตนปัญญา ได้แต่งภาษาบาลีเรื่องชินกาลมาลีแสดงประวัติศาสตร์ล้านนา ซึ่งในสมัยนั้น มีภาษาไทยเหนือ มีอักษรไทยใช้เขียนหนังสือไทยแล้ว แต่ด้วยอิทธิพลแห่งภาษาทางพระพุทธศาสนา จึงยังมีการให้ภาษาอินเดีย คือภาษาบาลีบันทึกเหตุการณ์บ้านเมือง แม้ผู้แต่งจารลงบนใบลาน จะเป็นชาวไทยก็ตาม

สมัยกรุงศรีอยุธยา มีจารึกภาษาบาลีบนลานเงิน ระหว่าง พ.ศ. ๑๙๓๔-๑๙๕๒ แสดงเรื่อง ที่ลือนันทบัณฑิต(ไม่ใช่ชื่อตัวที่เป็นภาษาไทยสมัยอยุธยา)สร้างพระพุทธรูปตึก ๑ หมื่นองค์ จารึก ภาษาบาลีระหว่าง พ.ศ. ๒๑๑๒-๒๑๓๓ แสดงเรื่องที่พระราชธิดาแห่งอยุธยาโปรดเกล้าให้ ปฏิสังขรณ์พระเจดีย์ที่พระมหาจักรพรรดิทรงสร้างไว้ สมัยอยุธยา คงมีการแต่งภาษาบาลีแสดง เหตุการณ์บ้านเมืองลงบนใบลาน แต่ถูกภัยจากสงครามจึงไม่เหลือหลักฐานมาถึงปัจจุบัน

สมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๒๓๓๒ สมเด็จพระวันรัตน์ ได้แต่งภาษาบาลีเรื่องสังคิตยวงศ์ แสดงเรื่องการสังคายนาในสมัยรัชกาลที่ ๑ ปัจจุบัน ได้จัดพิมพ์เป็นเล่มหนังสือภาษาบาลี มีแปล ภาษาไทยด้วย นอกจากนี้สมเด็จพระวันรัตน์ ยังได้แต่งมหาพุทธการวงศ์แสดงพงศาวดารมอญ และจุลพุทธการวงศ์แสดงพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาเมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๐ สมัยรัชกาลที่ ๑-๒ ไม่มี หลักฐานศิลาจารึก มีจารึกภาษาบาลี ที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๓ ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๖๗-๒๓๙๔ พระวชิรญาณ (รัชกาลที่ ๔ สมัยทรงผนวชอยู่) เป็นผู้จารึก แสดงเรื่องที่พระราชเทวีบุญรอด อัครมเหสีของพระเจ้าอยู่หัวมหิศรสุนทรหรือรัชกาลที่ ๒ ทรงสร้างศาลาที่พักที่วัดบวร จารึก ภาษาบาลีอักษรขอมที่เขาเต่า วัดประยูรวงศาวาส จารึกในสมัยรัชกาลที่ ๔ พ.ศ. ๒๔๒๔ แสดง เรื่องที่สมเด็จพระเจ้าพระยามหาประยูรวงศ์ได้สร้างวัดประยูรวงศ์

สมัยรัชกาลที่ ๔ มีการใช้ภาษาอินเดีย คือ ภาษาบาลีซึ่งมิใช่เป็นภาษาพูดจาสนทนา สื่อสารติดต่อในสมัยนั้น แต่เป็นภาษาทางศาสนาจารึกเรื่องสำคัญ เป็นพระราชนิพนธ์ในรัชกาล ที่ ๔ บันทึกไว้เป็นภาษาบาลีแปลไทยจำนวน ๖๑๙ หน้า เหตุการณ์ในพระราชวงศ์ เช่น เวลา พระองค์ทรงพระราชทานพระนามพระโอรสพระธิดา พระองค์จะทรงแต่งเป็นภาษาบาลี และมีการใช้ภาษาบาลีสื่อสารติดต่อบ้าง เช่นที่ทรงส่งพระราชสาส์นไปประเทศศรีลังกา ทรงแต่งเป็น ภาษาบาลีพระราชทานไป เหตุการณ์ที่สำคัญ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ก่อนที่จะสิ้นพระชนม์ ๑ วัน พระองค์ทรงรู้ว่า อาการประชวรของพระองค์เห็นจะไม่คลาย ได้มี รับสั่งให้พระศรีสุนทรโวหารเข้าเฝ้า ให้หาสมุดดินสอมารับสั่งให้เขียนภาษาบาลีลาพระสงฆ์ ทรง เป็นภาษาบาลีจนจบ ภาษาอินเดียที่เป็นภาษาบาลี พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๔ นี้ แม้จะมีได้ จารึกไว้บนแผ่นศิลา แต่ได้ใช้กระดาษเขียนแล้วคัดลอกมาพิมพ์เป็นเล่มหนังสือปรากฏอยู่ ถ้าจะมี ผู้มาศึกษาแล้วเห็นว่า เป็นภาษาที่ชาวอินเดียเขียนหรือจารึกไว้ อย่างที่ไม่เคล ไรท์ เข้าใจว่า จารึก ภาษาสันสกฤตสมัยทวารวดีเป็นจารึกที่ชาวอินเดียมาจารึกไว้ ชาวไทยปัจจุบันจะรู้สึกอย่างไร

ชาวสยามในอดีต ไม่มีความรู้ทางอักษรศาสตร์เลยหรืออย่างไร เขียนหรือจารึกภาษาศาสนาแบบ สมัยรัตนโกสินทร์บ้างไม่ได้เลยหรืออย่างไร จะถามไม่เคล ไรท์ ก็ไม่ได้ คิดเรื่องนี้เข้าไปหน่อย ไม่เคล ไรท์ ตายไปเสียก่อน

นอกจากนี้ ในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลปัจจุบัน ครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชทรงผนวช ได้มีการจารึกพระฉายาบัตรเป็นภาษาบาลีอักษรขอม และยังมีภาษา อินเดีย คือภาษาบาลีที่ใช้จารึกประวัติศาสตร์ของราชวงศ์จักรี เป็นจารึกเหตุการณ์สำคัญในประเทศไทยด้วยภาษาบาลี ชั้นล่าสุด เป็นจารึกภาษาบาลีที่แต่งเป็นคำฉันท์ภาษาบาลี เทิดพระเกียรติ พระบรมราชจักรีวงศ์ สมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี แสดงเรื่องการสร้างกรุงรัตนโกสินทร์

ภาษาอินเดียผสมภาษาไทยแล้วเปลี่ยนความหมาย

ภาษาอินเดีย ที่ชนชั้นผู้นำในดินแดนนี้ใช้บันทึกเหตุการณ์สำคัญจะเขียนถูกต้องตามหลัก ภาษา แต่ไม่ใช่ชาวอินเดียอย่างที่ไมเคิล ไรท์ แสดงความเห็น ภาษาอินเดียที่ชาวไทยนำมาใช้ ส่วนมากเป็นภาษาสันสกฤต ที่ออกเสียงและเขียนเป็นภาษาบาลีนั้น เนื่องจากบาลีกับสันสกฤต ออกเสียงและเขียนเหมือนกัน ในการนำมาใช้นั้นได้มีการแผลงสระและพยัญชนะ คือ แผลงให้ แปลกไปบ้าง ที่เป็นภาษาสันสกฤตซึ่งมีการแผลง เช่น ธรรม (ธรม) วิเคราะห์ (วิครท) บาลีเป็น วิคคห สัปดาห์ (สปปดาห) บาลีเป็น สดุดาห ที่แผลงไม่เห็นรูปทั้งบาลีและสันสกฤต เช่น วิเชียร สันสกฤตเป็น วชร บาลีเป็น วชริ แต่มาจากบาลีแผลงอิเป็นเอयर คำนี้มีการแผลงเป็น พชนะ (อ่านว่า พดชะระ มีการเกณฑ์ให้อ่านพชรว่า พะซอนบ้าง) พชนะ เพชร ภาษาสันสกฤตที่ไม่แผลง เช่น เกษตร (เกษตร) บาลีเป็น เขต (เขตต) วัชร (วชร) บาลีสันสกฤตออกเสียงและ เขียนเหมือนกันที่นำมาใช้ในภาษาไทย เช่น โมทนา โมหะ รูป โรค โลกะ โลหะ โลหิต วิชัย วิจัย เวทนา นาม ที่หมายถึงชื่อ ส่วนที่หมายถึงนามในชั้นที่ ๕ สันสกฤตใช้ นามน นอกจากนำภาษา อินเดียมาใช้โดดๆ แล้วยังมีการนำมาผสมกับภาษาไทยแล้วใช้เปลี่ยนความหมายจากภาษาอินเดีย ขอนำมาให้พิจารณาหนึ่งศัพท์ คือคำว่า โรงพยาบาล โรงเป็นภาษาไทย หมายถึงสิ่งปลูกสร้างที่มี หลังคาคลุม พยาบาล แยกศัพท์แบบนี้บาลีก็เป็น วย+पाल วย ในที่นี้น่าจะหมายถึงความเสื่อม คือความเจ็บไข้ ปาล เป็นบาลีและสันสกฤต หมายถึงเลี้ยง, รักษา, ปกครอง โรงพยาบาล อาจ หมายถึงสถานที่เลี้ยงไข้ รักษา ตามความหมายในบาลีสันสกฤต หมายถึงรักษาเอาไว้ คือรักษาไว้

ไม่ให้หายไข้ พยาบาล แผลงวยเป็นพย พยาบาล อาจมาจากคำว่า พยาปาร ที่หมายถึงความ
ขวนขวาย ก็ได้ คือขวนขวายดูแลคนไข้ แผลง ร เป็น ล

สถานที่บำบัดโรค ในคัมภีร์พบแห่งเดียวในอรรถกถาอังคุตตรนิกาย ใช้คำว่า อโรคย
สาลา ตามที่ฎีกาอธิบาย หมายถึง อโรคยารณตถาย กตสาลา คือโรงเรียนที่สร้างไว้เพื่อประโยชน์
แก่การกระทำไม่ให้มีโรค คำว่า อโรคยสาลา ใช้มากในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ที่บริเวณ
วัดอโศการาม ผู้เขียนไปเมื่อปี ๒๕๔๔ มีป้ายปักเขียนด้วยอักษรเทวนาครีและอักษรโรมันบอก
สถานที่ อโรคยสาลา ในดินแดนสยามจารึกสมัยทวารวดี ก็ใช้ อโรคยสาลา และมีใช้คำว่า สุขศาลา
เป็นสถานอนามัย สถานบริการสาธารณสุขที่ไม่มีแพทย์ประจำ ให้บริการสาธารณสุขทุกสาขา และ
ส่งเสริมป้องกันด้านอนามัยแก่ประชาชนในระดับตำบลและหมู่บ้าน สุขศาลา น่าจะปรับปรุง
มาจาก อโรคยสาลา ยังไม่ทราบว่า มีวิวัฒนาการมาเป็นโรงพยาบาลอย่างไร

คำว่า โรงพยาบาล นี้ผู้อ่านอย่าได้ถือเอาความหมายในภาษาบาลีสันสกฤต เพราะชาว
ไทยนำถ้อยคำภาษาอินเดียมาใช้โดยเปลี่ยนความหมายใหม่ คือ โรงพยาบาล หมายถึงสถานที่ให้
บริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ทั้งตรวจ รักษา และป้องกันโรคให้แก่ประชาชน และมีเตียงสำหรับ
รับคนไข้เข้าพักรักษาตัว ภาษาอินเดียที่ใช้ผสมภาษาไทยเขียนหนังสือ นั้น มีแทรกอยู่คำต่อคำ หนังสือ
ที่ไม่เกี่ยวกับทางพระพุทธศาสนา มีถ้อยคำที่มาจากภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตทุกบรรทัด ผู้มี
พื้นฐานทางภาษาบาลี เมื่ออ่านหนังสือทั่วไปกำหนดพิจารณาถ้อยคำที่ใช้ในหนังสือก็จะทราบเอง

บทสรุป

ดินแดนสยามในอดีต มีพวกชาวอินเดียไปมาติดต่อได้นำความรู้ทางอักษรศาสตร์มาเผยแพร่ พวกพราหมณ์มาสอนภาษาสันสกฤตประชาชนระดับผู้นำและรองลงมา จนมีความรู้ในภาษา
สันสกฤต เมื่อพระพุทธศาสนาเถรวาทที่ใช้ภาษาบาลีเข้ามา พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาก็ได้สอน
ภาษาบาลีประชาชน ประชาชนในยุคนั้นๆ ใช้ภาษาพื้นเมืองพูดจาสนทนาติดต่อกัน แต่ยังไม่
มีอักษรเขียนเป็นของตนเอง เมื่อได้เรียนรู้ภาษาของชาวอินเดีย จึงใช้อักษรของชาวอินเดีย เมื่อใช้
อักษรอินเดียภาษาอินเดียก็ติดเข้ามา เมื่อเริ่มมีการบันทึก จึงใช้อักษรและภาษาอินเดีย คือสันสกฤต
กับบาลีบันทึกเรื่องต่างๆ ที่เป็นทางการ การที่มีจารึกเป็นภาษาสันสกฤตและภาษาบาลี ไม่จำเป็น
ที่ประชาชนจะต้องพูดภาษาสันสกฤตและภาษาบาลี คงพูดภาษาพื้นเมือง แต่มีการพูดภาษา

พื้นเมืองปนภาษาสันสกฤตและภาษาบาลีโดยนำถ้อยคำบางคำมาผสม ที่มีจารึกภาษาสันสกฤตก็เพราะได้รับนับถือศาสนาพราหมณ์ จึงได้มีการจารึกเหตุการณ์สำคัญเป็นภาษาสันสกฤตซึ่งเป็นภาษาทางศาสนาพราหมณ์ เมื่อมีการจารึกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบ้าง จารึกเหตุการณ์สำคัญบ้าง จึงได้ใช้ภาษาบาลีจารึก ประชาชนระดับผู้นำในดินแดนนี้ใช้ภาษาพื้นเมืองของชาติตน แต่ใช้ภาษาและอักษรทางศาสนาจารึกเหตุการณ์สำคัญ ใช้คำไทยผสมคำบาลีและสันสกฤต การศึกษาทางอักษรศาสตร์ ทางวรรณคดี ถอดรูปออกมาจากของอินเดีย โครงฉันท์ กาพย์ กลอน ภาษาไทยพัฒนามาจากอินเดียทั้งหมด ตัวหนังสือไทย ถอดรูปออกมาจากอักษรปัลลวะของพวกอินเดีย หนังสือไทยมีคำของอินเดียผสมอยู่ทุกวรรคทุกตอน คำพูดที่กำหนดขึ้นใช้เรียกชื่อคน ลัทธิ ลัทธิของ สถานที่ บ้านเมือง ใช้ภาษาที่รับมาจากอินเดีย มีคำจากสันสกฤตและบาลีทั้งคำบ้าง แผลงของเข้างานชาวไทยใช้ภาษาอินเดีย จนเข้าใจว่าเป็นภาษาไทย ในวิถีชีวิตของชาวไทยปัจจุบัน ชาวไทยใช้ภาษาตั้งชื่อของตน ใช้ตั้งชื่อสถานที่ ใช้เรียกสิ่งของ ความเป็นไปในการใช้ภาษาอินเดียที่ชาวไทยทราบกันอยู่ในปัจจุบัน ชาวไทยพูดภาษาไทย แต่ชาวไทยนิยมฟังภาษาอินเดีย คือ ฟังพระสงฆ์สวดสาธยายภาษาบาลี อวยพรเป็นภาษาอินเดียโบราณ คือภาษาบาลี ผู้เขียนเอง ก็เป็นชาวไทยที่พูดเขียนภาษาไทย แต่ก็ได้ทำงานที่เป็นเอกสารตีพิมพ์เป็นทางการที่เป็นภาษาอินเดียโบราณ นั่นคือ ผู้เขียนตรวจชำระจัดพิมพ์คัมภีร์อรรถกถาฎีกาภาษาบาลี ร่วมดำเนินการจัดพิมพ์เสร็จแล้ว ๑๐๐ กว่าเล่ม

ในสมัยที่ประเทศไทยมีภาษาของชนชาวไทยใช้ติดต่อสื่อสารกัน ก็ยังนิยมใช้ภาษาทางศาสนาจารึกเหตุการณ์ที่สำคัญ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ท่านผู้คงแก่เรียนทั้งหลายพิจารณาเองว่าความเห็นของไมเคิล ไรท์ นักประวัติศาสตร์ชาติตะวันตกจริงหรือไม่ ผู้สนใจนอกจากที่ปรากฏในบทความนี้ ศึกษาได้จากหนังสือที่ผู้เขียนใช้ประกอบการเรียบเรียงตามที่ปรากฏ

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร, **จารึกในประเทศไทย เล่ม ๑-๕**, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, ๒๕๒๙
- ขุนศรีวิวัฒนอาณาจักร พล ศิริวัฒนกุล, **สุวรรณภูมิหรือเมืองทอง**, พระนคร : โรงพิมพ์ภักดีประดิษฐ์, ๒๕๑๕
- ชาร์ลส์ ไฮแอม และรัชนี ทศรัตน์, **ไทยดึกดำบรรพ์ ยุคก่อนประวัติศาสตร์ถึงสมัยสุโขทัย**, กรุงเทพฯ : ไรเวอร์ บุ๊คส์ ๒๕๔๒
- ธนิศ อยู่โพธิ์, **สุวรรณภูมิ**, พระนคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศิวพร, ๒๕๑๐
- ธิดา สาระยา, **(ศรี)ทวารวดี**, กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๓๖
- ประชุมพระราชนิพนธ์ภาษาบาลีในรัชกาลที่ ๔ ภาค ๒**, นครหลวง : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๑๕
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์, **สุวรรณภูมิดินแดนทองแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้**, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ สุวีริยาสาสน์, ๒๕๔๖
- พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, **ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๕๒ จดหมายเหตุเมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคต**, พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๔๗๒
- ม.จ.จันทร์จิรายุ รัชนี, **อาณาจักรศรีวิชัยที่ไชยา**, กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เม็ดทรายพรินต์, ๒๕๔๒
- ยวาทรรลาล เนรุห์, **โฉมหน้าประวัติศาสตร์สากล**, พระราชรัตนโมลี ดร. นคร เขมปาไล แบล, กรุงเทพฯ : บริษัท เดอะ แรปปิด พรินท์ จำกัด, ๒๕๔๑
- รองศาสตราจารย์ ดร. สุภาพรรณ ณ บางช้าง, **วิวัฒนาการงานเขียนภาษาบาลีในประเทศไทย : จารึก ตำนาน พงศาวดาร สำนั ประกาศ**, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๙
- ศรีศักร วัลลิโภดม, **อุ้งอารยธรรมแหลมทองคาบสมุทรไทย**, กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๔๖
- สุจิตต์ วงษ์เทศ, **อักษรไทยมาจากไหน**, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชนจัดพิมพ์, ๒๕๔๔
- ไมเคิล ไรท์, **ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างสยามกับอินเดีย ใน วารสารเมืองโบราณ ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๓๑**, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, ๒๕๓๑